

19.06.2024 nr 7-2/18-1

Rahapesu Andmebüroo märgukiri RSanS-i
muudatustest ja lisatud erikohustustega
isikutest ning nende kohustustest alates
17.06.2024

17.06.2024 jõustus rahvusvahelise sanktsiooni seaduse (edaspidi RSanS) muudatus, millega täiendatakse erikohustustega isikute nimekirja ja neile rakendatavaid kohustusi. Sellest tulenevalt tuleb nimekirja lisatud erikohustustega isikutel täiendada riskide juhtimise süsteeme ning koostada riskihinnang ja riskiisu, arvestades finantssanktsiooniga ja massihävitusrelvade leviku rahastamisega seotud riskidega.¹

RSanS-is² nimetatakse uued erikohustustega isikud:

- hasartmängu, välja arvatud kaubanduslik loterii, korraldaja rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi RahaPTS) tähenduses;
- kinnisasja ostu ja müügi vahendaja RahaPTS tähenduses;
- väärismetalli, väärismetalltoodete, välja arvatud tootmise, teaduse ja meditsiini vajadusteks kasutatavad väärismetallid ja väärismetalltooted, või vääriskivide kokkuostu või hulгимüügiga tegelev isik RahaPTS tähenduses;
- vandeaudiitor audiitorteenuse osutamisel ja raamatupidamisteenuse pakkuja RahaPTS tähenduses;
- raamatupidamise või maksustamise valdkonnas nõustamisteenuse pakkuja RahaPTS tähenduses;
- usaldushalduse ja äriühingu teenuse pakkuja RahaPTS tähenduses;
- notar, advokaat, kohtutäitur, pankrotihaldur, ajutine pankrotihaldur ja muu õigusteenuse osutaja majandus-, kutse- või ametitegevuses, kui ta tegutseb finants- või kinnisvaratehingus oma kliendi eest ja nimel RahaPTS tähenduses.

RSanS nõuete täitmisel tuleb erikohustustega isikutel lähtuda proportsionaalsuse ja riskipõhisuse põhimõttest. Erikohustustega isikul tuleb arvestada finantssanktsiooni ja massihävitusrelvade leviku rahastamisega seotud riskide maandamise ja riskijuhtimise süsteemi väljatöötamisel enda äritegevuse laadi, ulatust ja keerukust ning rakendada vastavalt proportsionaalseid riskide maandamise mehhanisme.

¹ RAB-i juhend „Rahapesu Andmebüroo juhend rahvusvaheliste finantssanktsioonide rakendamiseks“

https://www.fiu.ee/sites/default/files/documents/2022-03/rahapesu_andmebueroo_juhend_finantssanktsiooni_kohaldamiseks_250222.pdf

² RSanS § 20 lg 1 p-d 6-12

Erikohustustega isikul tuleb luua toimiv riskide maandamise ja riskijuhtimise süsteem ning tagada selline organisatsiooniline ülesehitus, mis võimaldab kontrollida finantssanktsiooni jõustumisel, muutmisel või lõppemisel, kas temaga ärisuhtes olev või seda kavandav isik on finantssanktsiooni subjekt ning viivitamata uuendada enda poolt kasutatavate rahvusvahelise sanktsiooni subjektide nimekirju.³

FATF-i juhendi⁴ kohaselt tuleb erikohustustega isikutel hinnata äritegevusega kaasnevaid rahapesu, terrorismi rahastamise ja finantssanktsioonide, sh massihävitusrelvade leviku rahastamisega seotud, riske ning kasutada riskide maandamiseks vastavaid meetmeid. Finantssanktsiooni subjekti tuvastamiseks, finantssanktsiooni kohaldamiseks, rikkumise või kõrvalehoidmise ärahoidmiseks, tuleb erikohustustega isikul kehtestada riskiisu ning riskihinnangu põhjal toimiv riskide maandamise ja riskijuhtimise süsteem. Riskihinnangu puhul see tähendab, et erikohustustega isik peab tuvastama ja selgelt defineerima, milliseid tooteid ja teenuseid kasutades ning mil viisil on võimalik teda ära kasutada finantssanktsiooni rikkumiseks või kõrvalehoidmiseks, massihävitusrelvade leviku rahastamiseks, st milline on risk ja oht. Samuti tuleb koostada ja uuendada regulaarselt riskiisu dokumenti, milles peab:

- määrama riskide kogumi, mida erikohustusega isik on valmis oma strateegiliste eesmärkide täitmiseks aktsepteerima;
- määrama iga olulise riski ja üldise riskide maksimaalse taseme, milles kohustatud isik on nõus tegutsema;
- määratlema riske nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt.⁵

Erikohustustega isiku riskihinnang ning riskiisu dokument ei pea olema vormistatud eraldi dokumendina, vaid võib olla integreeritud ettevõtte sisemistes dokumentides, kuid selles peab hindama finantssanktsiooniga ja massihävitusrelvade leviku rahastamisega seotud riske.

Erikohustustega isikul tuleb kehtestada rahvusvahelise finantssanktsiooni protseduurireeglid, mis kirjeldavad finantssanktsiooni kohaldamise ja tuvastamise põhimõtteid ja tegevusi. Protseduurireeglitega määratletakse tegevuspõhimõtted, kuidas kontrollida kliendibaasi ja erikohustustega isiku tehtavaid tehinguid ning tuvastada finantssanktsiooni subjekt.⁶

Selleks, et tuvastada finantssanktsiooni subjekt ning kohaldada finantssanktsiooni, rakendab erikohustustega isik RahaPTS § 20 lg 1 punktides 1-4 sätestatud hoolsusmeetmeid ärisuhte loomisel, kestel, tehingute tegemisel ja finantssanktsiooni rikkumise riski või kahtluse korral. Finantssanktsiooni hoolsusmeetmeteks on lisateabe kogumine selle kohta:

- kas temaga ärisuhtes olev või seda kavandav isik on finantssanktsiooni subjekt;
- kas kavandatav või tehtav tehing või toiming rikub finantssanktsiooni;
- mis on ärisuhte, tehingu või toimingu eesmärk ja olemus.⁷

Juhul kui tuvastatakse, et finantssanktsiooni subjekt või et kavandatav või tehtav tehing või toiming rikub finantssanktsiooni, tuleb kohaldada finantssanktsiooni ning teavitada viivitamata Rahapesu Andmebürood (edaspidi RAB). Samuti kui hoolsusmeetmete kohaldamisel saadud

³ Erikohustustega isikute kohustused on käsitletud RSanS §-s 21.

⁴ <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

⁵ RSanS § 22¹

⁶ RSanS § 23

⁷ RSanS § 21

lisateave ei võimalda seda kindlaks teha, teavitab erikohustustega isik RAB-i ka sellest ja kohaldatud finantssanktsioonist.⁸

Erikohustustega isikul tuleb koguda ning säilitada RSanS §-s 21 kehtestatud nõuete täitmisel kogutud andmeid viie aasta jooksul selliselt, et oleks võimalik viivitamata ja ammendavalt vastata RAB-i päringutele. Kuna erikohustustega isik puutub kokku ka kauba ja teenustega seotud rahvusvaheliste sanktsioonidega, on mõistlik säilitada ka kauba või teenusega seotud rahvusvahelise sanktsiooni rikkumise kahtluse või ohu kohta kogutud andmeid. Erikohustustega isikul on andmete säilitamise kohustus ka sel juhul, kui tehingut ei sõlmita ehk isikule ei osutata teenuseid, kuid on alustatud ärisuhte loomist ja hoolsusmeetmete kohaldamist. Sel juhul arvestatakse andmete säilitamise tähtaega andmete saamise päevast arvates.⁹

Eelnevast tulenevalt palume uutel erikohustustega isikutel täiendada riskide maandamise, riskijuhtimise ja andmete säilitamise süsteeme ning vaadata üle teavitamiskohustuse täitmine, võttes arvesse RSanS-i nõuded.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Laura Aus
asejuht

Õigus allkirjastada tuleneb 03.01.2024 volikirjast nr 1.1-2/14,
millega on võimalik tutvuda Rahapesu Andmebüroos.

⁸ Finantssanktsiooni teate esitamist on käsitletud RAB kodulehel avaldatud dokumendis „Juhend kahtlaste tehingute tunnuste kohta“, lk 23-24, <https://fiu.ee/sites/default/files/documents/2024-04/Juhend%20kahtlaste%20tehingute%20tunnuste%20kohta.pdf>

⁹ RSanS § 22